

Често поставувани прашања и одговори

Прашање 1: Колку пациенти во исто време можат да бидат ставени на машина за дишење на Клиниката за инфективни болести и дали пациенти со коронавирус може да се примат и во другите болници во државата, каде е предвидено да се примаат пациенти со новиот вирус?

Одговор: Системот е подготвен и има точно пропишани протоколи за ваков тип ситуации. Клиниката за инфективни болести и фебрилни состојби располага со 110 кревети за пациенти. Одделот за интензивна и полуинтензивна нега има механичка вентилација за пациенти и целата клиника располага со довод на кислород. Како дополнителни центри се планирани и болниците во Штип, во Велес и во Гостивар, а по потреба и други медицински центри.

Прашање 2: Дали планирате да побарате помош од приватните болници во справување со коронавирусот, секако доколку се јави таква потреба и како тие би можеле да се вклучат со опрема, со кадар или со простор?

Одговор: Приватните болници немаат инфективни одделенија и според тоа не би можеле да се вклучат во ситуациите при справување со коронавирусот.

Прашање 3: Дали се дадени препораки за матичните лекари и болниците, кои не се директно опфатени со кризниот план?

Одговор: Извршена е едукација на инфектолози, микробиолози и матични лекари за запознавање со болеста, за клиничката слика, дијагностиката и испитувањето на болеста, како и за начинот на користење на личната заштитна опрема.

Прашање 4: Дали се размислува за евентуално дополнување на медицинскиот персонал во болниците, доколку почне да се шири вирусот?

Одговор: Секоја здравствена установа има подготвено оперативни планови по кои ќе се постапува во случај на потреба.

Прашање 5: Кога ќе биде набавена заштитна медицинска опрема и точно за кого е таа наменета?

Одговор: Заштитната медицинска опрема е наменета за здравствени работници вклучени во првата линија на одговор, како што се: 10-те центри за јавно здравје, Инфективната клиника, инфективните одделенија во државата, гранична полиција и аеродромски служби. Залихата која ја имаме е дистрибуирана во институциите,

а во тек е постапка за набавка на дополнителни количества, кои ќе бидат обезбедени по скратена постапка.

Прашање 6: Дали постојат сознанија околу тоа дали новиот вирус корона е чувствителен на високи температури, како што е вирусот на грип, на пример, и кога ќе се стопли времето да се намали и неговата активност? После колку време од контаминацијата вирусот може да се детектира со тестот што се прави во ИЈЗ и дали се можни лажно негативни тестови ако се направи премногу рано?

Одговор: Станува збор за нов вирус кој првпат се јавува и се шири меѓу луѓето и со сигурност не може да се предвиди неговото однесување во однос на сезоната. Тестовите со кои располага лабораторијата за вирусологија и молекуларна дијагностика се тестови кои ги препорачува СЗО. Скрининг тестот има осетливост од 5.2 копии на вирусната РНК во реакција. Првиот тест за потврда има осетливост од 3.8 копии на вирусната РНК во реакција, додека вториот тест за конфирмација е со осетливост од 8.3 копии на вирусната РНК во реакција. Станува збор за контаминација на средината, како и на предмети во нашата околина: кваки, маси и слично, бидејќи се смета дека хуманите корона вируси можат да опстанат на инертна површина на собна температура до девет дена, додека на повисока температура, секако, дека побрзо се уништуваат вирусните честички. Затоа, се препорачува да се кашла и кива во марамче или ракав за да не се контаминираат маси, телефони, кваки, штекери, тоалети, компјутери и сл. и се препорачува често чистење (со вода или со 70% алкохол) на контаминирани површини. Се смета дека времето на инкубација, односно времето од моментот на контакт на едно лице со вирусот до појава на симптомите е од два до 14 дена. Примерок за микробиолошка анализа се зема само од лице кое има развиено симптоми на инфекција, кои се карактеристични за новиот корона вирус (висока температура, сува кашлица, тешко дишење) и доколку пациентот одговара на дефиницијата на случај на СЗО, која е прифатена и во нашата држава. Кај лицата кои одговараат на дефиницијата на случај се очекува дека во земен примерок за анализа ќе се детектира присуството на вирусната нуклеинска киселина, а со тоа ќе се потврди и инфекцијата. За секој пациент се препорачуваат два примерока и тоа еден од горнореспираторен и еден од долнореспираторен тракт. Како и при секој вид лабораториско испитување, така и при ова, постои можност да се добијат лажно негативни резултати. Може да има различни причини за тоа, на пример несоодветно земен примерок за анализа, несоодветно чување на примерокот и транспортирање до лабораторијата, а постои можност и за лажно позитивен резултат. За таа цел, во процесот на лабораториско тестирање се вклучуваат неколку контролни механизми и микробиологот е во тесна консултација со клиничарот кој го води пациентот и се препорачува земање уште еден примерок за анализа. Сите досегашни резултатите од тестирањето за COVID-19 од лабораторијата на ИЈЗ беа потврдени од референтната лабораторија во Берлин.

Прашање 7: Дали се размислува на пациентите да им се препорача прво да ги контактираат матичните доктори телефонски, пред да одат кај нив во ординација, барем кога станува збор за совети?

Одговор: Според препораките и протоколите на Комисијата за заразни болести, сите патници, кои пристигнуваат од ризичните региони, како и тие кои се во самоизолација, веднаш штом почувствуваат какви било симптоми, карактеристични за „Ковид 19“ треба да се јават на телефоните за контакт при епидемиолошките служби, кои се достапни за територијата на целата држава. Мерките се воведени од самиот почеток и се препорачува секој граѓанин да ги следи овие препораки, кои укажуваат да не се оди на матичен лекар за да се избегнат ситуации во кои тие се ставаат во директен контакт и ризик со можно заболени пациенти.

Во прилог броевите за контакт при почувствувани симптоми карактеристични за коронавирусот:

ИЈЗ Скопје-078/387-194

ЗД Скопје - Ало докторе-02/15-123

ЦЈЗ Скопје-071/289-614

ЦЈЗ Битола- 071/261-330

ЦЈЗ Тетово-075/240-464

ЦЈЗ Штип-078/365-613

ЦЈЗ Велес-071/219-278

ЦЈЗ Кочани-071/373-913

ЦЈЗ Куманово-070/215-851

ЦЈЗ Охрид-070/723-029

ЦЈЗ Прилеп-076/475-747

ЦЈЗ Струмица-072/235-543

ПЕ Гостивар-076/365-161

ПЕ Гевгелија-078/545-444

Прашање 8: Каде да се лекуваат пациентите со кожни болести по временото затворање на Клиниката за дерматовенерологија?

Одговор: Пациентите кои имаат потреба од дерматолошки прегледи, најчесто не се од итен карактер и според проценката на степенот на итност од матичниот

лекар, преку националниот електронски систем МојТермин можат ќе добијат регуларен преглед во ГОБ „8 Септември“, каде што работата функционира непрекинато.

Прашање 9: Дали се планира да се стопира „МојТермин“ за март и април, односно да се примаат само приоритетни пациенти?

Одговор: Во моментот сè се одвива нормално.

Прашање 10: Дали ќе се дистрибуира заштитна медицинска опрема на сите лекари, како и на матичните лекари во државата?

Одговор: Заштитната опрема за потребите на јавните установи е на располагање на лекарите и на медицинските сестри и засега има во доволен број. Матичните лекари спаѓаат под ПЗУ и тие се задолжени за самоснабдување.

Прашање 11: Во однос на мерките, од организацијата на работодавачи реагираат дека станува збор за препораки, кои немаат обврска да ги почитуваат, додека државните органи се задолжуваат да ги ослободат од работни обврски родителите на деца до 10 годишна возраст. Дали и за приватниот сектор ќе следат санкции, доколку не ги почитуваат мерките, бидејќи се уште нема прогласено официјално епидемија?

Одговор: Мерките важат за сите, за државни и за приватни компании, бидејќи целта е да се заштити јавното здравје. Непочитувањето ќе биде санкционирано, согласно членовите 205 и 206 од Кривичниот законик за опасност од ширење заразни болести.

Прашање 12: Дали планирате дополнителни мерки на граничните премини и евентуално затворање на границите по примерот на некои земји?

Одговор: На граничните премини полицијата одлично ја врши работата, во однос на спроведување на прашалникот, веќе имаше и обуки на пофреквентни гранични премини од епидемиолозите од Институтот за јавно здравје, а Црвениот крст во континуитет е ангажиран со дополнителни човечки ресурси, пред се на граничните премини Табановце и Богородица, а се планира и зајакнување на екипите и на другите гранични премини.

Прашање 13: Каква е состојбата на пациентите кои се веќе во изолација и дали имаат симптоми?

Одговор: Сите пациенти, позитивни на коронавирус се во стабилна состојба и во моментот, немаат потреба од механичка вентилација. Тие примаат и соодветна дополнителна терапија, а по потреба и антибиотска терапија.

Прашање 14: Дали ќе предложите одложување на изборите, доколку ситуацијата со вирусот е вака алармантна?

Одговор: Постојано ја следиме состојбата, но навистина е многу тешко да се предвиди како ќе се развива. Во континуитет ја следиме состојбите и во околните земји, во Европа, најважно е што навремено ги преземаме потребните мерки. Воедно постојано апелираме сите да се придржуваат до мерките, бидејќи заштитата на здравјето е наш највисок приоритет.

Прашање 15: Кои категории лица треба да бидат ослободени од работа и работни активности во наредните 14 дена, поради состојбата со корона вирус во нашата држава?

Одговор: Согласно заклучоците на Комисијата за заразни болести, следните категориите граѓани треба да бидат ослободени од работа и работни активности врз основа на приложена потврда од лекар специјалист за следните состојби:

- Хронични респираторни заболувања
- Тешки кардиоваскуларни заболувања
- Дијабетес тип 1
- Малигни заболувања
- Имуно-компромитирачки состојби.

Во наредните 14 дена ослободени од работа и работни активности се и бремените жени. Министерството за труд и социјална политика ги повикува сите вработени и сите работодавачи строго да се придржуваат до мерките, кои Владата на Република Северна Македонија ги донесе на седницата одржана на 10.03.2020 за превенција од ширење на болеста COVID-19 (корона вирус).

Прашање 16: Како ќе се докажуваат отсуствата од работа овие 14 дена, поради состојбата со корона вирус во земјава?

Одговор: Министерството за труд и социјална политика ги повика сите вработени и сите работодавачи строго да се придржуваат до мерките, кои Владата на Република Северна Македонија ги донесе на седницата, одржана на 10.03.2020 за превенција од ширење на болеста COVID-19 (корона вирус). Секое непочитување на препораката за ослободување од работни обврски на еден од родителите на деца до 10-годишна возраст (или активно 4 одделение) да се пријави во Државниот инспекторат за труд на телефонскиот број 151 31.

Отсуствата од работа ќе се докажуваат со потврди, кои ќе ги издаваат градинките и основните училишта, на име на родителот корисник на мерката за ослободување од работа, поради грижа за дете со навршена возраст до 10 години (или активно 4 одделение), во кои ќе биде наведен и временскиот период за кој

се однесува. Тие ќе треба да се достават до секторот за управување со човечки ресурси или раководителот/директорот на институцијата/компанијата во која работи, до терминот за пресметка на следната плата. Во однос на прекилот на работата на дневните центри за згрижување лица со попреченост, се укажува дека ослободувањето од работни активности на родители на деца/лица со попреченост е проширено на родители на деца и млади и над 10 годишна возраст. Родителите е потребно по истиот принцип да достават потврда дека лицето е корисник на услугата дневен центар за лица со попреченост. Уште еднаш апелираме до сите граѓани да се придржуваат до препораките, само заеднички можеме да се заштитиме и да го заштитиме заедничкото здравје.

Прашање 17: За кои земји важи изолацијата од 14 дена и дали важи само за земјите од висок или и од среден ризик?

Одговор: Изолацијата од 14 дена важи за листата земји од висок и од среден ризик. **Во моментот, земји од висок ризик се:** Кина, Италија, Јужна Кореја, Иран, Франција, Германија, Шпанија.

Во моментот **земји од среден ризик се:** Јапонија, САД, Швајцарија, Велика Британија, Холандија, Шведска, Белгија, Норвешка, Сингапур, Австрија, Малезија, Бахреин, Австралија, Данска, Канада, Грција, Кувајт, Ирак, Египет, Обединети Арапски Емирати, Исланд, Тајланд (<http://zdravstvo.gov.mk/wp-content/uploads/2020/03/Spisok-na-zemji11.03.2020.pdf>)

Прашање 18: Што се случува со зголемената цена на маските по аптеките, кои сега чинат 30 денари. Дали ќе се преземат мерки кон аптеките или дистрибутерите?

Одговор: Во однос на цените на сите материјали, коишто ги користат здравствените работници, доколку се утврди неправилност ќе ги преземеме сите мерки и сите можни санкции, кои можат да дојдат во предвид. Не е прифатливо, ниту дозволиво цената да се зголеми за 20 или 30 пати. Дел од аптеките, каде се заврши проверката укажаа дека и увозните цени им се зголемени, така што ќе внимаваме и ќе се направи добра анализа пред да се донесе заклучок дали некои ќе бидат казнети.

Прашање 19: Имајќи во предвид дека за здравствените работници не важат мерките за отсуства, дежурства, боледувања, како ќе ги зајакнете капацитетите и дали се размислува за ротирање лекари особено за Инфективната клиника?

Одговор: Направени се веќе иницијални разговори, закажани се состаноци со директорите и раководителите и тие веќе прават внатрешни прераспределби, пред се на персоналот, што веќе има искуство во работа на одделите за интензивна нега, како што се Клиниката за анестезија и Клиниката за неврохирургија. Значи, освен што Инфективната клиника ги подготвува капацитетите, каде дел од спратовите ќе бидат дополнително одвоени, доколку се

наметне потреба, така се подготвени и со персоналот, со оглед на намалувањето на хроничниот програм на овие две клиници.

Прашање 20: Дали се размислува за наградување на здравствениот кадар во оваа ситуација, по примерот на соседните земји?

Одговор: Во пакетот мерки ќе бидат разгледани повеќе опции, првата опција, секако е платата, која сега е зголемена од 100 илјаси денари, но не беше проморана, заради целосна посветеност на ова прашање. Платата веќе се подели, таа е меѓу 90 и 140 илјади денари и докторите сега се навистина задоволни.

Прашање 21: Дали и во овој период децата може да ги примаат задолжителните вакцини, предвидени согласно Календарот за имунизација?

Одговор: Превентивните вакцинални пунктови редовно работат и нема одложување кај бебињата и предучилишните деца. Согласно прегледите и здравствената состојба кај училишните деца може да има одложување на периодот за примање на вакцината од еден до два месеца, меѓутоа тоа ќе го кажат експертите и како препорака ќе го добијат од Комитетот за имунизација.

Прашање 22: Дали и за администрацијата во здравството важат мерките од Владата?

Одговор: Да, бидејќи здравствената администрација е поддршка на целиот персонал и без нив дел од работниот процес не може да се одвива, зашто тие, на пример, ги подготвуваат отпусните листи за пациентите и тие се дел од здравствениот сектор.

Прашање 23: Дали има доволно ресурси и дали се планира набавка на нови тестови за проверка на заболени од корона?

Одговор: Иницијално беа купени илјада тестови, досега околу 50-тина се потрошени, значи има уште 950 теста. Министерството за здравство од Владата е задолжено да обезбеди 50 респираторни машини, дополнителна заштитна опрема и уште илјада тестови, значи практично да ја удвоиме резервата, како и два нови апарата за рендген снимање на Инфективната клиника за пациентите да не се упатуваат на Институтот за рендген.